

BISERICA ȘI ȘCOALA

REVISTĂ BISERICĂȘCĂ-CULTURALĂ

ORGANUL OFICIAL AL EPĂRHIICII ORTODOXE ROMĂNE A ARADULUI

Cuvântare

ținută la sfințirea temeliei casei parohiale
și a capelei din Grădiștea Aradului.

„Cât de înfricoșat este locul acesta!
Nu este alta, fără numai Casa lui
Dumnezeu, și aceasta este poarta Ce-
rului”.

I. Moise XXVIII. 17. †

Frați Creștini!

Când punem peatra de temelie a acestui
întâi așezământ al sfintei noastre biserici în
aceasta parte a orașului Arad, gândul meu se
întrărisează, luându-și sborul, spre o adâncă
vreme, de acum trei mil și ceva de ani, când
au fost rostite aceste cuvinte, precum și spre
zările viitorului nostru, religios și românesc, ce
avem de a-l pregăti în aceste părți.

Tinărul Iacov, mai apoi patriarh din Legea
Veche, se sfătuiă cu părinții săi, cum să-și
înfrizeze căsnicia sa. Căci îi zise mamă-sa:
„... de va lua Iacov femeie din fetele pă-
mântului acestuia, de ce-mi este mie bună
viața?”. Iar tatăl său, deodată cu binecuvân-
tarea, l-a poruncit, zicând: „Să nu iai femeie
din fetele Hananeilor”, cari erau de neam
străin.

Atunci, tinărul Iacov, a plecat în Meso-
potamia, la unchiul său după mamă, la Vatuil.
Pe drum a aflat un loc și a dormit acolo, că
apuse soarele; și a luat din pietrele locului
aceluia și și-a pus lui-și căpătâiu. Și a dormit
în locul acela și a văzut vis. Și iată, o scară
eră întărită pe pământ, a căreia capăt ajungea
în ceriu, și îngerii lui Dumnezeu se suiau și
se pogorau pe dânsa.

Și s'a spăimântat Iacov, după ce s'a trezit
din somn, și a zis: cât de înfricoșat este locul

acesta! Nu este acesta alta, fără numai Casa
lui Dumnezeu și aceasta este poarta Ceriului.
Și sculându-se, a luat peatra care fusese la
căpătâiu și a pus-o stâlp și a turnat unt
de lemn pe vârful ei. Și a zis: Peatra aceasta,
care am pus-o stâlp, va fi mie casă alui
Dumnezeu, și din toate câte vei da mie, Doamne,
a zecea voiu aduce Ție.

Mie mi-se pare că este o mare asemănare
între ceea ce a făcut tinărul Iacov și între
ceea ce facem noi astăzi.

Tinărul Iacov umbla, el personal, să-și
înfrizeze un adăpost, o căsnicie, după cum și
aceasta comunitate creștinească, care e numai
la începuturile vieții sale parohiale, dorește
să-și creieze un așezământ al său.

Iacov, în drumul său către înfrizarea
cuibului familiar, a avut o vedenie minunată:
Scara ceriului, pe care suiau și coborau îngerii
lui Dumnezeu, — scară care se tâlcuește pe
înțelesul de biserică creștină, ale căror rugă-
ciuni și turnuri se înalță spre slava Ceriului,
unde trebuie să se îndrepte gândurile cucernice
ale oamenilor. — Tot astfel și aceasta tinără
comunitate, când pune azi peatra de temelie
pentru locuința parohială, ridică și un altar
provizor peste peatra de temelie a acestei case,
care îi va slugi și ca loc de închinare.

Dincolo, Iacov, peste peatra sa de căpă-
tâiu și de adăpost dintr'o noapte, varsă untul
de lemn și o îmbracă în făgăduința, de a da
zeciuală din venitul său pentru acel altar,
pentru acel Beth—El, ce se tâlcuește casă a
Domnului. — Tinera comunitate ortodoxă ro-
mână din Grădiștea-Aradului, de asemeni își
ridică azi un Beth—El al său; un altar pro-
vizor, pe care va trebui să-l verse cu untul
de lemn al rugăciunilor ei și să-l îmbrace în
mireasma dulce a jertfelor sale, bine plăcute
lui Dumnezeu.

Să, ne rugăm deci cu toți lui Dumnezeu,

ca să trimită Darul Său peste acest Beth—El, care grăește despre credința vie a celor ce vor aduna la rugăciune și cu obolul lor în jurul acestui altar provizor.

Frați Creștinii! Aceeace se petrece astăzi în Grădiștea-Aradului, e un lucru mic la vedere, dar plin de însemnătate mare.

O mână de Români și de creștinii drept măritori se gândesc, cum să-și împace mai bine trebuințele lor sufletești. Așa în acest cartier, în Grădiștea-Aradului. Dincolo în celalalt cartier, la Șega, se înalță deja o frumoasă biserică ortodoxă română.

Dar, Vă rog, să nu priviți aceste lucruri numai prin prisma nevoilor sufletești ale oamenilor muncitori de pe o zi pe alta.

Eu Vă spun aceste lucruri: mișcarea sufletească din Grădiștea-Aradului și biserica ce se înalță dincolo, sunt semne grăitoare, că Aradul a ajuns la conștiința chemării sale.

Aradul, nu e numai un simplu oraș, ca oricare altul. El e o străveche așezare a Românilor și a Ortodoxiei. Aradul este numai unul din acele puncte geografice, dealungul Murășului și până la Cenad, în cari, înainte cu vr'o 900 de ani, erau așezări și așezăminte ale Bisericii ortodoxe, — da, atunci chiar, când Ungurii d'abia își înfiripau viața lor, aici. Ba, sunt cari spun, din vechile hrisoave, că încă din acele vechi vremi să fi fost aici un Scaun episcopesc, care nu putea să fie decât ortodox, și care s'a stins mai apoi, în vremea prigonirilor. Dar a înviat acel Scaun episcopesc, acum două sute și mai bine, când în acest oraș — cameral cum i-se zicea — adevărat oraș aparținător domeniului de stat — s'a așezat un episcop sârbesc, Isaia Diacovici, care s'a mutat aici venind de la Ineu. De ce s'a așezat el tocmai în Arad? Pentru că Aradul din veacul XVIII, eră, mai multe decât orice altceva, ortodox și românesc. Așa a devenit de atunci Aradul o cetate a ortodoxiei! Și cine erau credincioșii, după limbă? Eram noi, Românii. O statistică rom. catolică așa spune, pe față, că acum 153 de ani, în Arad erau 5595 Români față de 2434 romano-catolici și de 124 evrei. La 1777, când se făcea aceea statistică, după care ortodocșii români făceau 70%, din populația Aradului, iar rom.-catolicii numai 30%, — atunci în Aradul nostru nu erau alte religii de fel, în afară de cei 124 evrei, cari nu făceau nici măcar unu la sută de locuitori. Noi, așa dar, rivalizăm în vechime, aici, cu rom.-catolicii, pe cari i-am în trecut atunci cu numărul, pentru că astăzi să ne aflăm noi a fi cei puțini.

În acest învălmășag al vremurilor și al lucrurilor, aceea ce faceți voi cei din Grădiștea-Aradului și aceea ce ar trebui să facă toți Românii din Arad împreună, este numai o reintegrare sau o așezare din nou a poporului românesc și a legii lui drept măritoare în niște drepturi, din cari ne-au scos — vitregitatea vremurilor și răutatea oamenilor.

Iată, fraților, de ce eu, cu istoria în mână, laud fapta voastră frumoasă: *de două ori* frumoasă — pentru că vă îngrijiți de sufletele voastre și pentru că, prin aceasta, contribuiți și la reintegrarea și consolidarea organică a vieții românești în acest oraș, în care am ajuns desmoșteniți.

Eu spun acest cuvânt, fără ponos la adresa celor ce ne-au călcat în picioare. Eu mărturisesc nădejdea sufletului meu, că celce nu ne-a lăsat să perim cu desăvârșire în vremuri grele, ne va lumina cărările viitorului. Crucea de martiriu, care a fost în trecut Crucea Ortodoxiei noastre, va deveni tolag de biruință. Nu înzădar, Crucea ortodoxă este dublă adevărat de două ori încrucișată. Ea se razimă, în nădejdiile sale de bine, pe două idei: puterea credinței drept măritoare și ideea Românilor. Și nu este, pentru Români altă spadă de o mai sigură biruință în viitor, decât aceste Cruce dublă, ortodoxă și românească, ce a văzut urgii, cari n'au putut-o suprima aici, și care crede în divina și în româneasca sa afirmare pașnică în mijlocul acestui oraș.

Iată, fraților Grădișteni ai Aradului și frați creștini din întreg Aradul, iată, cărui lucru sfânt și de Dumnezeu bine cuvântat trebuie să slugim cu toții: de a munci stăruitor pentru mântuirea noastră sufletească și pentru recăștigarea situației de odinioară, ce am avut-o în Arad.

Treziți-vă, fraților! și băgați de seamă, că și astăzi se îndeasă printre noi ereticii sectari și alți propovăduitori de desbinare și vânători de suflete pe întunec, cari nu adună ci risipesc, cari nu zidesc ci surpă!

Frați Creștinii, aici unde trăește vie o conștiință creștinească și ortodoxă, cuvântul meu nu are de ce să se lungească.

Cel mult dacă, pentru a reveni de unde am pornit, v'aș sfătui după făgăduința legământului patriarhului Iacob: Acum la începuturile vieții voastre parohiale și în totdeauna să păstrați bună vecinătate cu cei de alt neam și de altă religie, dar să nu vă încuscriți cu ei, căci la spartul târgului tot noi plătim paguba.

Și vă mai adaog un îndemn: Aceasta peatră de temelie, ce s'a sfințit astăzi, împrejmuiți-o cu rugăciunile voastre și o ungeți cu untul de

lemn al nădejdilor voastre, că veți avea bucuria unei desăvârșite case a Domnului în locul acestui mic Beth-El.

Și pe lângă aceasta, nu uitați nici de pilda lui Iacov, care a dat zeciuală pentru ridicarea și împodobirea Casei Domnului. Când inimile voastre vor fi astfel pornite, s'o nădăduim, că și Domnul din Cer vă va ajuta mai mult, trimițând între voi binefăcătorii pentru această slugire lui Dumnezeu și neamului, pe care voi ați început-o.

Vă vor trebui multe de toate. Și ca să nu mi-se spună, că vin numai cu sfatul, Vă fac o împărtășire. De data aceasta dăruiesc 100 ex. din ultima mea lucrare, intitulată „Indemnuri duhovnicești“. Dau din ce am, din munca sufletului și a condeiului meu, atâta cât pot. Și aș fi bucuros, dacă această cărticică, pe care o puteți vedea aici, ați răscumpăra-o în favoarea acestei comunități care cu cât vrea și poate...

Dumnezeu să binecuvinteze silințele voastre creștinești și românești, fraților, și pe toți aceia cari vă vor îmbărbăta și sprijini. Amin.

Dr. Gh. Ciuhandu.

Numai mintea singură nu ne face mai buni, nici mai fericiți.

Domnul Hristos certă pe cărturarilor și farisei necredincioși, zicându-le: „De nu ași fi făcut semne și minuni, pe care nimenea altul nu le-a făcut, păcat nu ar avea, dară acuma au văzut toate aceste și totuși mă urăsc pe mine și pe Tatăl“.

Altădată iarăși răspunde Iisus farizeilor zicând: „neamul acesta viclean și stricat cere semne, dară nu i se va da lui decât semnul prorocului Iona. — Cu vorbe apăsate îi ceartă Iisus și le spune: „Dacă nu vedeți semne și minuni nu credeți.“

Mustrările aceste se potrivesc foarte bine și la contemporanii noștri. Astăzi încă se cred oamenii stăpâni peste toate științele și legile firei, le aplică în folosul lor, ba îndrănesc a trece cu stăpânirea și asupra celor vecinice și supraomenești. Necredința și sfătoșia este caracteristica societății de astăzi, pe care o am putea împărți în două grupe.

Unii, cari nu voesc să creadă nimic ceace mintea lor nu poate înțelege, căci deși văd semne și minuni, totuși nu cred.

Alții cari trebuie să vadă semne și minuni ca să creadă.

Toți aceștia, ce se cred supra culti că au sorbit învățătura cu lingura, sunt streini de adevăratul criteriu al științei, care ne spune, că adevărata știință este aceea, care își are temelială în credință și care soarbe apa cea vie din izvoarul cel neseecat, care este cuvântul lui D-zeu.

Înțelepciunea omenească singură nu ne poate face mai buni nici mai fericiți. Cu toate aceste dorința tuturor din lume este să ajungă la fericire, la mai bine. Căci ce vreți voi copii cucernici ai lui Dumnezeu? Voim, să devenim tot mai buni, mai desăvârșiți — Iară voi copii desmerdați ai lumii, ce vreți? Voim și dorim să ajungem odată fericiți. Așa vreți voi, dară noi vă spunem, că *mintea singură fără legătură cu Cel vecinic, nu vă poate face nici mai buni nici mai fericiți.*

Auțiți aceasta toți, cei ce nu credeți în nimic, sau cei ce nu credeți numai cât vreți, cari vă jucați cu credința în Mântuitorul, cași cu o marfă de lux, din care vă alegeți numai ce vă place; însemnați-vă asta toți cei ce nu admiteți și nu vă închinați altuia, decât minții sau înțelepciunii omenești!

Ce-i drept, mintea omului nu o putem disprețui. Ea este un mărgăritar de mare preț, ba chiar o putem numi o scântee dumnezească, căci fără ea am fi mai puțin ca animalele, cărora nu le putem predica despre Dumnezeu. Dară ea numai atunci este de mare preț, când stă în legătură cu tezaurul învățurii lui Hristos.

Dacă se ocupă mintea omului numai cu lucrurile pe cari le poate percepe cu sensurile sale; orică să oprește numai aici, ori vrea să ajungă stăpân peste toate cele pământești și nu mai recunoaște altă autoritate mai sus ca pe sine. Dară deoarece minte are numai omul, atunci când zicem, că mintea este stăpânul suprem și ea dă legile, apoi ca este regent și legiuitor. Ce-i drept, mintea omului stăpânește asupra celor pământești, dară ea ține locul lui Dumnezeu, căci este creată după chipul și asemănarea lui D-zeu, cu toate aceste omul nu este Dumnezeu.

El nu poate spune: „eu sunt Domnul D-zeu și nu este altul afară de mine“.

Cât de adevărat este, că omul stăpânește pământul și peștii mării, pe atât de falsă și rătăcită este negațiunea legăturii sale cu Creatorul său. Intru asta zace morala ateistilor și hullitorilor de Dumnezeu. De aici vine, că cei ce să lapadă de Dumnezeu, urmează numai voinței și cerințelor trupești, alt ideal nu au.

Egoismul este rodul lor, ucigătorul dragostei față de aproapele și instinctul înlocuște

Întelepciunea. La atești observăm o tendință de emancipare de alți oameni și tot ce-i în lume.

Această expansiune naturală a oamenilor fără Dumnezeu este ținută în frâu de mijloace coercitive, sub haina dreptății, echității sau a iubirei de patrie; dară la lumina adevărului privind-o vedem egoismul încarnat. Iubirea înflăcărată de patrie la ei nu este altceva decât o tendință spre revoluție și usurpare. Timpul trecut ne dă îndestulitoare dovezi despre asta și multe aflăm și în creștinismul păgănesc de astăzi.

Cețiți istoria bisericii și nu veți îndrăzni a zice că exagerăm; dacă voiți să cunoașteți roadele minții omenești, care privește cu surâs asupra celor divine, apoi examinați bine pe acel oameni, pe cari lumea în felul ei îi ține de cumiți și învățați.

Nu aflați la ei decât numai egoism, interes propriu, învălit cu mantia bunului gust al umanității, nici unul nu iubește pe aproapele său, ca pe sine însuși, cu toate că conștiința așa-i șoptește. Pământul geme sub călcăiul lor plin de nedreptate, și nu le-a rămas nici o mână nefîntinată sau curată.

Astfel de oameni se prefac în apărători ai drepturilor mulțimei, țin vorbiri sfărăitoare și cer schimbarea formelor de conducere, aduc elogi numai minții omenești descătușată de lanțurile grele ale religiei și credinței.

Agită necontentit mulțimea credulă și nu se astâmpără, până ce văd tronurile răsturnate și altarele Domnului stropite cu sânge, căci atât stăpâniile, cât și altarele dela Dumnezeu sunt rânduie și fiii întunerecului nu le pot suferi.

Zdrobită și înfrântă a eșit sârmana omenească de sub stăpânirea păgânilor lacomi și egoști și cele două emisfere pământești stropite cu sânge, în urma războiului mondial, ne-au arătat pe deplin, până unde poate ajunge mintea omenească fără Dumnezeu.

Bolșevismul în Rusia ne arată roadele binefăcătoare ale conducătorilor atești și îngâmfăți, cari au schimbat adevărul dumnezeesc în minciună și au cinstit creatura și i-au slugit ei, ca și Creatoriului și fiindcă a cunoaște pe Dumnezeu nu s'au străduit, l-a lăsat Dumnezeu pradă simțurilor perverse, ca să facă lucruri ce nu se cade, fiindcă sunt plini de nedreptate de ură, răutate, zavistie, înșelăciune și hulitori de D-zeu.

Așa se naște din mintea omului, lăsată fără legătură cu Dumnezeu, la pătura ce se chiamă inteligență, așa numita credință rațională, care mai totdeauna se sfârșește cu necredință totală

sau ateism. Iară la pătura de jos produce fanatismul egoistic și teribil, izvorul tuturor re-
lelor și nefericirilor omenești.

Deci singură mintea și înțelepciunea omenească, ce nu să întemează pe credința dreaptă, nu este în stare să facă pe om mai bun și mai fericit.

Brașov, 19 Iulie.

Ille Hociotă
protopop militar.

„Ție Doamne“, Dieceza Arad.

Între anii 1793—1815 Austro-Ungaria a purtat război cu Franța. Sârbii și Românii se întreceau între sine, care să dea mai mare ajutor împăratului. Mulți, mulți voluntari s'au înrolat de bună voie în oștirile Vieni și s'au luptat vitejește; mai ales flăcăii noștri din județele: Arad, Bichiș și Cianad.

Din sângele curat și nevinovat al acestor martiri ai predicei ierarhiei naționale, au rășărit preparandia din 1812, și teologia din 1822 a românilor ungureni. A trebuit adevărat ca fiica să renască pe maica sa îmbătrânită de dragostea căsniciei silite.

Alcun la neamul nostru asta e merul ordinar al biologiei naționale! Mai întâi a trebuit să se nască școala și cultura românească, ca apoi să poată fi naționalizată biserica. Da, la alte popoare școala e făcătoarea bisericii, dar la noi teza trebuie inversată!

Școala, cultura neamului, geniul național, a făcut, a păstrat, păstrează și cultivează românitatea bisericii ortodoxe: a Daciei felix, a Ungro-Vlahiei de pe vremuri și a României mari de azi și de mâine.

În vederea, că românii ortodoci din Ardeal cum, cum nu, destul și bine, că pe lângă școlile de învățători și preoți, la 1810 mai avură mângâierea de a primi și episcop național, un tip cioplit de despoții Bob dela Blaj și Vulcan dela Orade, credincioșii eparhiei ortodoxe române Arad-Orade, nu se mulțumiră numai cu catedrele de învățători și preoți, ci reclamară sus și tare: — Bonum ex integra causa — catedrală și amvon pentru învățătura tuturor fiilor, pontif pentru mântuirea integrală a sufletului și a spiritului românesc!

Dela românizarea Sionului ortodox ungurean, depindea acum naționalizarea deplină a bisericii ortodoxe din provinciile coroanei ungurești a sfântului István. Câștigată aceasta poziție se punea apoi preocuparea creștinului ortodox român și de — restitutio in integrum — a pa-

gubei mari bisericești și românești, perdută la 1698 în cărți, jucate de Atanasie cu uezuiții. Reconstruirea și reactivarea unității bisericești între ortodocșii români: ardeleni, ungureni și bănățeni, se putea broda numai pe acest fond, pe această urzală bine chibzuită de cătră dascălii dascăliei lui Țichindeal.

Bătrânul preot mare dela Oradea P. S. S. Ciorogariu, veteran de lupte mari și patriarh de zile multe, de zile amar trăite, dar judecător artist și azi în ale așezării slovei românești, în un encomiu intitulat și închinat: — *Aradul de odinioară* —, spune despre menționatele două școli din Arad, că sunt: „etapele pregătitoare ale evenimentului — suirei pe tron alui Nestor Ioanovici. Prin ele: — Aradul devine centru cultural românesc, care domină Biharia, Cenadul, Bichișul și Banatul... sunt treptele pe care la 1829 a urcat primul episcop român scaunul episcopal din Arad.

Ungeți cu miremele recunoștinței aceste trepte, și voi cei ce stați în smerite scaune episcopale și cei ce stați în mărite scaune de judecată a României mari.

Cuvine-se acestor școli profelice ale neamului românesc hirotonia de monumente istorice, pe cari s'a clădit România mare.

Apoi de încheiere a acestui articol iubilare în un subtitlu:

„Invățătura morală a poveștii”, advertează în chip de profet al neamului:

Povestea episcopiei române din Arad este povestea apostolatului ce a pregătit poporul românesc pentru intrarea în pământul făgăduinței. Toată povestea își are învățătura ei morală. Iată învățătura:

De Sion să nu vă depărtați, voi cari acum faceți noua istorie a României-mari. Acest Sion românesc este nu numai un simbol ci însuși sufletul unității naționale.

„Nihil sine Deo“.

Activitate culturală.

Simțindu-se nevoia unei vii propagande culturale la sate, bantuite de diferite patimi, tinerii intelectuali și studenții din comuna Vărădia de Mureș, înțelegându-și pe deplin chemarea lor, față de scumpa noastră țară, au dat filință, în ziua de 8 Iulie a. c., societății culturale naționale „Progresul”, din inițiativa studentului în teologie Horia Vișoiu.

Comitetul de conducere al acestei societăți a fost constituit în felul următor:

Președinte: Horia I. Vișoiu.

Vice-Președ: Pavel Berarlu.

Secretar general: Terențiu Deacu.

Casier: Nicodim Dista.

Controlori: Ștefan V. Pipa și A. Popa.

Bibliotecar: Terențiu Deacu.

Această societate, de și acum înființată, și a și început programul de muncă culturală pe la sate, aranjând în Dumitruca trecută o bună și reușită serbare populară în comuna Julița.

Programul serbării a constat din conferințe, poezii, piese teatrale și monoloage. Ținem să remarcăm în primul rând conferința cu caracter antiseclar, rostită de studentul în teologie Horia Vișoiu, președintele societății, care prin argumente puternice arată pericolul seclar și îndeamnă poporul a-și ține legea strămoșască, care de atâtea veacuri a rămas aceeași neschimbată la adevăr și lumină sufletească și care răspunde la biserica ortodoxă. Poporul a rămas deplin satisfăcut de felul cum acest student în teologie știe să-și întrebuințeze timpul liber, dând hrană sufletească poporului și îndeplinindu-și cu demnitate misiunea de teolog. Urmează apoi versuri recitate de Dl. Ștefan V. Pipa învățător, cari au fost viu aplaudate. Deasemenea monoloagele executate cu mult talent de cătră Dl. Terențiu Deacu. Nu mai vorbim de piesa teatrală care a avut un desăvârșit succes, datorită tinerilor diletanți: C. Marcu, N. Dista, St. V. Pipa, Gh. Fluleraș, I. Andor și T. Deacu, cari au produs momente foarte plăcute prin buna interpretare ce au dat-o rolului încredințat. După terminarea programului Dl. Vișoiu mulțumește publicului asistent pentru deosebită atenție acordată societății, asigurându-i de concursul societății atunci când necesitățile vor impune. Aceste manifestări ale tinerilor intelectuali din comuna Vărădia de Mureș au produs adânci impresii asupra țăranilor, cari au plecat deplin satisfăcuți, că acei cari s'au ridicat din mijlocul lor, își îndeplinesc atât de frumos datoria de filii recunoscători. Menționăm, că aceasta societate, după felul cum este întocmit programul ei, va face ca vermele seclar, care s'a lăsat în comuna noastră, să dispară fără urmă.

Rugăm pe atot puterul Părinte că să lumineze calea ce acești tineri au luat-o. Remarcăm prezența Dl. Păr. Covaclu, Neamțu Inv. Gh. Bulzan primar, cărui il aducem toată mulțumirea pentru concursul dat acestei societăți, — Oncu, Stoian, Ștefan, Remetean și Dșoarele M. Adam, Vașan și Popa etc. După program a urmat dans până în zorii.

Urându-ne glasul cu al tuturor, urăm soc. „Progresul” viață lungă, înflorire și prosperare.

Julițanul.

Citiți și răspândiți

„Biserica și Școala“

O muncă exemplară.

Marea răsturnare de valori și de credințe, ce-au adus-o vremurile noi, a stârpicat cu atâta neîndurare modestia din inimile ce-o mai cultivau, a diseminat atât de general cinismul poftel de măriți nemeritate, încât atunci, când ni se mai dă prilejul să vedem o figură dintre acelea cari ilustrau „vremurile bune”, nu putem să ne reținem satisfacția și să nu o spunem tuturor ca pe o speranță de mai bine, ca pe o încredințare că nu este încă pierdută orice puțință de revenire la cinstea, la munca, la omenia cari caracterizau pe cel de odinioară.

Astăzi când politicianismul veros a sămănat atâta discordie între frați și a răsturnat atât de fatal valorile, asemenea figuri, ce stăruesc ca din basme parcă, se cuvîin arătate tuturor ca un îndemn, dacă se poate, ca o mângăiere pentru cei mulți și obișduți, cari aproape și-au pierdut nădejdea într'un mai bine.

Ni-a fost dat să cunoaștem o figură dintre acestea, și pentru noi e cu atât mai plăcut să ne ocupăm de ea, cu cât e vorba despre fapte ale sale discrete, ca întreaga-i viață, cari concordă perfect cu programul muncii de luptă al nostru.

Vom pomeni cititorilor noștri despre viața recitinară și plină de vrednice a unui preot veteran, care a împlinit în primăvara aceasta 48 de ani de păstorire cinstită și rodnică, părintele Ioan Hălmăgian din Igrîș, jud. Timiș Torontal. Ne unim la bucuria cu care-l încunjoară credincioșii săi, pentru că ceea ce a făcut din aceasta comună, dela 1882 de când a început a o păstori, este deadreptul vrednic de a fi stat ca exemplu tuturor preoților din satele noastre.

Acum o jumătate de veac Igrîșul era, ca toate comunele românești sărace și neglijate, un sat fără perspective. Dar astăzi e una dintre fruntașele comune bănățene, datorită numai ostănelilor netrâmbițate și modeste ale acestui preot. Era acum o jumătate de veac circa un sat amenințat de unguri și șvabi, cărora aproape nu mai putea să le țină piept; iar astăzi e printre satele în care elementul românesc se simte mai acasă decât ori unde. Era în vremurile ce-au trecut un sat atât de amenințat de sectanți, încât era menit să devină un centru al mișcării sectare bănățene, iar astăzi această primejdioasă buruiănă poate fi socotită definitiv stârpicată în frunțașă comună a părintelui Ioan Hălmăgian, deși în alte sate românești ea tocmai acum a început mai tare să prospere.

Ca să înlăture toate aceste primejdii, i-a trebuit venerabilului preot din Igrîș o stăruință ce nu se înțălnește. Dar a învins pe toată linia. Câteva din realizările sale sunt de ajuns, ca să-i învrednicească numele la o eternă pomenire.

Venerabilul preot a găsit în Igrîș, tocmai lângă biserică, o mare cârciumă jidovească, cum de altfel se întâmplă în fiecare sat al nostru. D-l Ioan Hălmăgian

și-a pus în cap una și bună: cârciuma aceasta, care face atâta concurență bisericii și ruinează sănătatea și avutul locuitorilor din Igrîș, să o ia jidanului și să o schimbe în școală. Și așa s'a și întâmplat. S'a împotrivit firește stăpânirea ungurească, dar preotul Hălmăgian a trebuit să învingă, pentru că prin purtările sale își alipise atât de mult enoriașii, încât orice hotărâre a sa și a lor trebuia să reușească. Și astfel Igrîșul are astăzi una dintre cele mai pompoase școale din Banat, tocmai la locul de unde, după socoteala lui Leiba și a Budapestei, trebuia să vină, cu ajutorul otrăvurilor jidovești, moartea sufletească și trupească a bravilor Igrîșeni.

Aceasta a fost una dintre faptele părintelui veteran Hălmăgian. Celelalte, o sumedenie, au fost tot atât de discrete, dar tot atât de frumoase și salutare pentru satul păstorit.

Igrîșul are astăzi o minunată biserică zugrăvită prin harnicul și muncitorul Episcop al nostru Dr. Grigorie Gh. Comșa mai apoi are, ceea ce puține sate au: un cimitir frumos îngrijit și împodobit cu o seamă de cavouri monumentale; are un fond al milelor pentru săraci și orfani; o bancă populară; o societate de lectură și una religioasă închinată sf-tului Gheorghe; un cor bisericesc dintre cele mai de seamă din Banat; o fanfară de asemenea cu mare renume în tot ținutul.

Se adaugă la realizările acestea altele, la înfăptuirea cărora venerabilul preot a fost ajutat de preotul coleg vrednic Virgil Negru, care întocmai a înțeles că toate se pot face prin iubire și frățietate.

Numai prin astfel de fapte a putut ajunge Igrîșul acolo unde este astăzi și este foarte firesc, că sărbătorirea celor 48 ani de preoție ai părintelui Ioan Hălmăgian este pentru Igrîșeni, dar și pentru întreaga biserică, un prilej de bucurie și sărbătorească recunoștință.

Un astfel de preot este fala credincioșilor, Eparhiei și a neamului românesc.

T.

INFORMAȚIUNI.

Născocirea unui român. Din când în când și câte unui român de-al nostru îl trăsnește prin cap să născocască ceva. Așa, D-l Vasile Costin din Dej (Transilvania) a născocit o sobă, care încălzind o casă întreagă, arde mai puține lemne decât ard 4—5 sobe din casă. Auzind nemții de această descoperire, au cercetat-o și au aflat că-i bună. Nemții au găsit-o bună, iar românii nici nu s'au gândit s'o cerceteze. Așa merg lucrurile la noi. Trebuie ca cei streini să ne hoalbe ochii, căci greșit cred oamenii că tot cei streini e bun, dar cei al nostru e rău.

O fetiță lăsată zălog. Într'un sat de lângă Iași, tatăl care era împreună cu fetița la cârciumă, și-a bătut toți banii ce-i avea. Mai fiindu-i sete, a lăsat zălog cârciumarului pe fetița sa. A trecut o zi, două, a

trecut nouă, n'a mai venit tatăl ei, și așa a rămas cârciumarul cu fetița. Mare rușine pentru asemeni bețivi părinți cu inima de platră.

Animalele sălbatice și aeroplanul. S'a băgat de seamă că și animalele sălbatice se culcă lungite la pământ — ca și omul. — atunci când un aeroplan trece deasupra lor la o înălțime mai mică. Așa face cerbul și căprioara. Porcii sălbatoci însă o apucă la fugă, fiindcă sunt mai proști ca cerbul.

Orbi. După o statistică mai nouă în toată lumea trăesc 2.390.000 orbi, ceace vine câte 130 orbi la 100.000 locuitori. Cel mai mulți orbi sunt în Egipt, apoi vine Cipru, apoi China, apoi Rusia europeană, apoi la rând vin: India, Anglia, Franța, Statele Unite, Germania, Olanda, Canada, Belgia etc.

Se nasc, în toată țara noastră cam 600.000 copii și mor pe an cam 352.000. Adecă mor mai mult de jumătate. Pricina morții copiilor este mai ales neștiința mamelor în creșterea și îngrijirea copilului. Căci e prea puțin ce înveți dela părinți. Trebuie să înveți pe deasupra și din cărți. Așa face toată lumea învățată și cuminte. Așa trebuie se facă și gospodinele noastre dela țară.

Turciiucid pe creștini. Vestea aceasta ne-au adus-o din Asia Mică (Asia) dol propăvăduitori creștini de acolo, care umblă prin țara noastră, în orașe și sate, strângând bani pentru vre-o 3000 copilași rămași fără părinți, cari au fost uciși de păgâni. Au fost omorâți peste cinci mii de bărbați și femei, printre cari au fost și mulți români. Acești propăvăduitori, cari acum au ajuns la noi în țară, vor să cutreere în întreaga lume după ajutor.

Biserică dintr'un singur copac. În California, în orașelul Santa Rosa, s'a construit nu de mult o biserică de lemn. Aceasta au făcut-o dintr'un singur trunchiu de lemn de mammoth. Are o lungime de 30 m. și o lățime de 20 m. Turnul e de 30 m. înalt. E interesant, că din acest trunchiu, cu toate acestea, numai o part au folosit-o, din cealaltă parte au făcut locuința pentru preot. Inșă ca să crească atât, a trebuit să treacă multe mii de ani.

În Japonia se sărbătorește în fiecare an „Ziua muștelor“. În aceasta zi se duce o luptă mare contra acestor găngâni vătătămătoare. Cine ucide mai multe muște, primește premiu. Un cofetar care a ucis 23.567 muște, a primit un bun premiu și totodată i s'a făcut o mare cinste.

O țară întradevăr fericită este Danemarca sau Dania cum i-se mai zice. Cu toate că are un pământ rece și sărăcăcios, însă munca sărguitoare a țaranului danez a prefăcut țara într'un raiu pământesc. Săteanul de-acolo are casă largă, sănătoasă, cu mai multe încă-

perl. Are radio, și aproape fiecare are automobil sau trăsură de preumblare. Grajdurile sunt luminate cu electricitate. Apa în case și grajduri vine pe țevi, iar gunoiul dela vite trece într'o groapă zidită din ciment. Acolo să vrei să găsești hoți, bețivi și alți oameni de felul acesta n'ai să găsești, din care pricină închisorile au trebuit să fie închise. Iată dar de ce această țărișoară este într'adevăr fericită. Oare când ne-om înfrupta și noi din fericirea danezului? Când vom face, vom gândi și vom lucra ca și el.

Lemn de metal. Un învățat d-r H. Șmidt a născocit și aceasta. Lemnul uscat bine îl ține în metal topit o bucată de vreme, apoi cu mașinării anume îl presează bine de tot. În felul acesta se capătă un material care e și lemn și metal (fier, ori oțel, etc.). Cu el se face bună treabă la clădiri și la alte treburi.

Consiliul Eparhial ort. rom. a Aradului.

No. 3908/1930.

Comunicat.

Sfântul Sinod cu adresa No. 384/930 ne comunică următoarele:

Sf. Sinod în ședința sa dela 11 Iunie a. c. luând cunoștință despre adresa Ministerului de Justiție No. 35647/630 privitoare la procedura de urmat la înscrierea în actele stării civile și botezul noilor născuți, a luat următoarea hotărîre:

„1. Administrarea tainei botezului se va face în conformitate cu Legea și regulamentul actelor de stare civilă, adecă se va săvârși această taină de către preot, după ce se va proba de cel în drept că cel ce urmează a fi botezat este înscris la ofițerul stărei civile.

2. Numai în cazul de primejdie de moarte a noului născut, din motive doctrinare, să va săvârși taina botezului foarte pe scurt, pronunțându-se numai formula sacramentală, cu actul corespunzător ei, urmând ca după aceea, să fie anunțate autorităților pentru îndeplinirea formalităților“.

Ceeace aducem la cunoștință Cucernicilor Preoți spre conformare.

Arad, din sed. Cons. eparh. dela 2 Aug. 1930.

† Grigorie
Episcop.

Publicații recomandate oficios.

„A apărut și se recomandă lucrarea D-lui C. Ouatu: Cine sunt și ce urmăresc adventiștii? Cartea aceasta de 156 pagini, pe hârtie albă, cu ilustrații și cu un cuprins sdrobitor pentru adventism mai ales, a fost scoasă de oficiul misionar al Eparhiei Râmnicul-Noului — Severin, cu un preț bagatel de 50 Lei exemplarul. E una din cele mai reușite demascări a ereticilor sectari, și n'ar trebui să lipsească din mâna nici a unui preot, care are sectari în parohia sa, putându-o utiliza foarte bine, pentru a dovedi fățarniciile ereticilor și ale șefilor lor, dintre cari unii sunt arătați și în icoane. O recomandăm pentru folosul ei mare, tuturor preoților și chiar creștinilor. Se poate procura dela numita Episcopie. Se recomandă procurarea pe protopopiate.

Consiliul Eparhial ort. rom. Arad.

BIBLIOGRAFIE.

Pentru post recomandăm, — îndeosebi intelectualilor noștri, — următoarea valoroasă lucrare scrisă cu duh apostolesc:

Lazar-Popovici: *Taina vieții lungi. Bucătăria fără foc. Regimul crud. Tipografia diecezană Arad 1930.*

Prețul Lei 80 — plus Lei 12. — pentru francatură.

Întâitul sol al marelui reforme omenești, pe care o propovăduiește apusul cu isbânzi uriașe.

Știința modernă elimină complect cărnurile, narcoticile, alcoolul și chiar aromatele din alimentația omului. Astăzi nu mai este pentru nimeni un secret că bolile toate, fără excepție, sunt efectul unei hrăni nesănătoase, efectul dureros al nerespectării legilor naturii. Pentru cei cari cunosc legea alimentației, legea ritmului și legea respirației, viața e sănătate, plină de bucuria muncii creatoare.

Foarte interesantă și instructivă, cartea e scrisă într'un stil viu și atrăgător, dând reguli de viață și peste 200 rețete deopotrivă utile celor dornici de a posti, celor chinuți de boli, ca și celor cari înțeleg să prevină bolile.

Se poate comanda dela Librăria diecezană din Arad.

Parohii vacante.

Conform rezoluțiunii Ven. Consiliu Eparhial Nr. 4451/1930, pentru îndeplinirea parohiei prime vacante dela Almaș, se publică concurs cu termen de 30 de zile dela prima publicare în organul „Biserica și Școala“.

Venitele sunt:

1. Uzufuctul unui intravilan.
2. Sesia parohială 21 jug. cat. pământ extravilan; prin reforma agrară 4 jug. în arândă forțată, pe cari parohia nu le garantează.

3. Stolele legale.

4. Birul preotesc 12 hl., cucuruz dela fondul de bucate.

5. Intregirea dela Stat pe care parohia nu o garantează.

6. De cvartiri se va îngriji alesul și după beneficiul său va suporta toate dările.

7. Venitele stolare după serviciu se vor împărți, din întreaga comună, cu preotul actual, având și serviciul în biserică și afară de biserică a se săvârși prin ambii preoți în întreaga comună, alternativ după rândul săptămânii.

Parohia e de clasa I. (primă).

Reflectanții cu cvalificațiune recerută pentru aceasta parohie — în conformitate cu art. 33 din Reg pentru parohii — luând prealabilă autorizare dela protopopul tractual, se vor prezenta în sf. Biserică din Almaș spre a-și arăta dexteritatea în cele ritual și oratorie.

Cererile de concurs instruite regulamentar, adresate Consiliului parohial din Almaș, se vor înainta oficiului protopopesc din Gurahonț. Cel din alte eparhii vor alătura la cerere și actul de învoire dela Prea Sfințitul nostru Domn Episcop de a putea concura la aceasta parohie.

Consiliul parohial din Almaș, în înțelegere cu Constantin Lazar m. p. protopop.

1—3

Conform rezoluțiunii Consiliului eparhial No. 4561/1930 pentru îndeplinirea parohiei de cl. III Moneasa, se publică concurs cu termen de 30 zile.

Retribuțiunile sunt: 1. 20 jughere pământ în Cornești prin reforma agrară și 6 jughere fânaș de deal în Moneasa. 2. Locuință ori în edificiu actual al școlii confesionale, ori într'un edificiu dominial cedat pe câțva timp pentru casă parohială. 3. Bir și stole legale.

Alesul este deobligat a catehiza elevii noștri dela ambele școli de stat, fără altă remunerațiune. Va plăti impozitele după sesia beneficiată și arânda forțată.

Reflectanții își vor înainta recursurile la of. ppt. din Buteni și cu știrea prealabilă a adm. protopopesc se vor prezenta în biserică din Moneasa în timpul concursului, spre a-și arăta dexteritatea în cele rituale și oratorie. Fără consensul P. S. Sale Episcopului nostru Eparhial nu pot concura candidații din alte eparhii.

Dat în ședința Consiliului parohial ort. rom. din Moneasa, la 6 Iulie 1930.

ss. Ioan Tirla
preș. cons. par. și adm. parohial, not. cons. parohial.

ss. Sodnca Pavel
In înțelegere cu: Ioan Cosma adm. protopopesc

1—3

Redactor responsabil: SIMION STANA.